

Hai deți să prindem hoții din apartamente!

În ziua de azi, de regulă, ambalajul vinde produsul, motiv pentru care editurii *Prut Internațional* i se cuvin aprecieri apoteotice, întrucât imaginea de pe coperta cărții *Hoții din apartamente* (2006), semnată de românul transnistrian Vladimir Beșleagă, este de-a dreptul ademenitoare, prin prisma designului ce stârnește curiozitate. Am să fiu în continuare franc, divulgându-vă cea dintâi impresie, creată doar la prima vizualizare: „o fi un alt roman inedit și captivant al scriitorului”.

Deși se zice că aparențele înșală, cu certitudine însă, în acest caz, nu au dezamăgit, deoarece în locul unui roman, cititorul are ocazia să se delecteze cu optsprezece lucrări de o veritabilă consistență și valoare artistică.

Fiecare operă literară are universul ei distinctiv, bine înche-gat, desăvârșit de plasticitatea și autenticitatea sa. Cu toate acestea, operele nu plutesc în derivă, nu sunt niște perle desprinse de colier, tocmai pentru că sclipirea conștiinței românești, determinantă în orice paragraf, în orice enunț, e cea care le unește integral într-un volum.

Unora le-ar veni greu să se împace cu ideea că un scriitor în etate ar putea avea un stil atât de alert și dinamic. Adevărul combinațiilor sale nonconformiste („CE MĂ FAC? This is the question”) constă în faptul că dumnealui învederează cu o fină acuitate contemporaneitatea din care face parte.

Din punct de vedere cronologic, s-ar părea că are loc

ION MISCHEVCA

o discontinuitate și o lipsă de concordanță (unele au fost scrise în 1968, în 1974, altele în 2002), totuși, majoritatea operelor conțin laitmotivul cu denotație naționalistă, iar tematica dintr-o lucrare precedentă este dezvoltată sau cel puțin menționată în următorul fir narativ.

Nuvela *Hoții din apartamente* (2004), care este cea de referință nu doar datorită titlului împrumutat cărții, ci și grație complexității sale stilistice, animată de simplitatea narațiunii („cum ar fi să arate/să apară acest text, dacă se întâmplă să fie scris? Simplu! Stau în coridor, la ușă...”). Pentru cei incomprehenșivi – mai degrabă rusofoni – sau pur și simplu neavizați, mesajul lucrării ar fi: „meșteșugarul nepriceput întotdeauna dă vina pe uneltele sale”. Dar această idee e numai un paravan, întrucât textul (sau poate subtextul) sugerează un puternic sentiment de indignare, de revoltă la adresa ororilor sovietice („Hei, voi, basarabenilor, urcați în vagoane și plecați de pe pământul vostru, plecați în Siberia, iar aici să vină cât mai

mulți străini, să vă ia locul”) și a ideologiei comuniste („se găesc câte unii care de înguști la minte ce sunt țin morțiș să ne denu-mească limba într-așa chip, ca să nu fie diversă și modernă și europeană, ci arhaică, elementară, săracă și scorțoasă. Exact cum le este obrazul!...”). Astfel, subtilitatea exacerării sarcasmului, care e generat (probabil) la nivel empiric, reprezintă o calitate.

Oglinda magică e o lucrare confesivă, bazată pe retrospecții intrinseci („eram... un fricos care se ferește mereu de conflicte... unul care preferă... să-și morfolească propriile defecte și slăbiciuni, iar nu să se avânte în vârtoarea vieții”), pe trăirile din perioada deportărilor, a delațiilor, a rusificării („Vai! Nu-mi aminti de colectiv, sunt sătul”), nuanțate psihologic („am în vedere motivațiile acestei stări de autodesconsiderare până la autonegare”) sau filosofic („un om nu e numai un membru al familiei și al unei societăți... este și o manifestare a spiritului care nu se supune erodării și morții”) și conturate cu întrebări retorice

(„Nu este viața omului o continuă căutare a ceva?”). Apropos, aceste caracteristici se constată și în opera *De/spre eu cel-ăl-alt*, deși aici e vorba de o compoziție în care sunt accentuate eșalonat secvențele biografice.

În definitiv, *Oglinda magică* e destinată tinerilor, întrucât, axându-se pe frământările juvenile ale protagonistului/naratorului, aceasta etalează calea spre asimilarea unei importante lecții: „de întreaga ta viață e nevoie ca să reușești ceva pe calea autoperfecționării, a desăvârșirii ca om”.

Multe dintre celelalte lucrări (*Văru-meu Chirilă*, *Mânzul*, *Domnul Sofian*, *Brațul de fier*, ciclul „*Naufragierilor*”) au predilecții memorialistice, dezvăluind cititorului, cu perspicacitate, suculență și veridicitate, evenimente trăite la propriu în acele vremuri de restriște.

Cât despre *Inelul și cenușa și Bătrânii din casa cât nuca*, acestea sunt opere pe placul celor interesați de sacralitatea, complexitatea și farmecul relației dintre bărbat și femeie, a căror fervoare e descrisă cu rafinement și originalitate („Ea îi cuprinse capul cu mâinile – ca să-i ia mințile. El îi strânse mijlocul cu brațele – ca să-i ia trupul”).

Particularitatea utilizării cuvintelor cu funcții sinonimice („Așa recomandă/prescrie/ordonă medicina/regulamentul/statul”, „ordonat/disciplinat”, „interesant/intrigant” sau „gem/oftez”) facilitează o apropiere de cititor, astfel încât opera nu se inhibă, dezvoltându-se multilateral și modelându-se după interpretări, fără a i se știrbi esența.

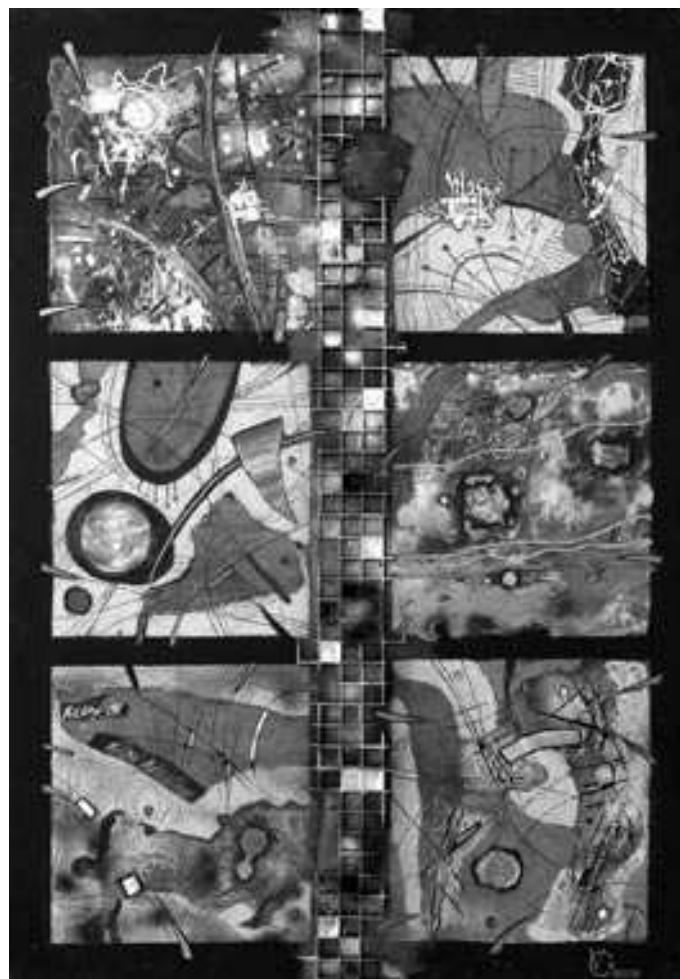
Cele trei puncte de suspensie, întrebuițate frecvent („acest erou al războiului civil era atât de... de... viril că... că...”) au menirea de a nu încorseta imaginația, de a ne oferi inițiativa concluzionării, cu toate că, paradoxal sau nu, maniera exhaustivă a scrierii: „Figurina de fildeș din preajma lui (secretara)...” sau

„un redactor de revistă (bunăoară, *Basarabia*)...” condiționează din start tranșarea oricărui subiect abordat. Un alt aspect al exhaustivității ar fi acele P.S.-uri ce au rolul de a efectua rocade și conexiuni între *atunci* (timpul narațiunii) și *acum* (timpul scrierii), adăugându-se astfel celor relatate amănunte prețioase, ulterior scoase la iveală.

O contribuție deosebită în stimularea gândirii polemice a cititorului au acele *dialoguri cu alter ego* („...s-a făcut sănătos ori a murit! – Dar de ce-a murit? – Cum de ce-a murit?” sau „...ai și făcut JURIDICA? – Am început-o... – N-ai rezistat la examene? – S-au terminat finanțele...”).

Un spirit incoercibil în creativitatea sa (supraviețuind

regimului sovietic: „Am văzut, pot să zic, comunismul în toată splendoarea lui!...”), Vladimir Beșleagă (cel care s-a ncumetat să-și aleagă pentru teza de doctorat o temă ce ține mai mult de un scriitor din România: „Liviu Rebreanu – romancier”) a confirmat și a demonstrat cu prisosință că atât identitatea națională, cât și talentul scriitoricesc se regăsesc și în stânga Ni-strului; devenind în mod firesc unul dintre cei mai reprezentativi prozatori basarabeni. Marele merit al cărții sale bine gândite constă în faptul că te face la rândul tău să gândești. Mai ales că, basarabean fiind, categoric te privezi de niște adevăruri dacă nu citești despre lucruri ce vi-zează trecutul și prezentul tău.

Victor Cuzmenco, *Moartea structurii (fragment)*